

N° 37.

Pirmdeenâ 12. September

1866.

Cefschsemnes sinnas.

No Pehterburgos. Augstaka kriminal-teesa pahre to Keisera fleplawu Karakosowu sawu spreedumu isberuse tâ: „31mâ August deenâ ta augsta teesa: presidents firsts Gagarin, zitti teesas-beeri: Oldenburgas prinzis, grahfs Panin, Merlin, Baschakti un Karniolinburg, teesas-ministeris Sawetkin un sittehrs Jessipowitsch pahraudsija to teesas-leetu pahre to apsubdsetu 25 gaddus wezzu Dimitri Wladimirow Karakosow, kas par muischneeku nosauzajs, bet kurra muischneeka gohds naw no walbidama senata apstiprinahts. Dimitri Wladimir Karakosows irr apsubdsehts, la winsch 4. April 1866 ar fleplawa darbu dschwibu gribbejis nogalleht swaiditam Keiseram un peederreis pees kahdas fleppenas dumpigas beedribas. To pirmo noseegumu Karakosows neleeds, jo kad tam to subdsibas rakstu lilla preekschâ, tas fazzija, la winna noseegums effoht til leels, la to newarroht wis aibildinaht ar to prahta-wahjibu, kahdâ winsch tai briedi atraddees. Tee unterosffizeeri Slossartschul un Sabolotin, kas to grehzineeku notwehra, kad tas bij schahwis, tee swehredami pees augstakahs teesas tam grehzineekam klahht effoht to apleezinajuschti, la Karakosows pateesi effoht tas zilwels, kas us to Deewa swaiditu Keiseru schahwis. Lai gan noseebsejs pees tablakas ismekleschanas teesas preekschâ isfazzija, la winsch to noseegumu prahta-wahjiba effoht padarrijis, tad tomehr schi leeziba nelo nederr us to, winnu taisnoht, neds arri masina winna noseegumu, tadeht, la schis winna eemessis naw peeslaitams pees tabdeem, kahdu deht pehz lilkuma wahrdeem (§ 92 fohda-lilkumôs) to padarritu noseegumu padarritajam newarr peerehlnaht un kad,

bes ta, schi winna isfazzischana jeb leeziba par nepareisu israhdiusehs, jo Moskawas uniwersitetes dokteru klinika Karakosowa flimmibu apraktijuse par tahdu, la pa to flimmibas laiku winna prahtawesseliba bijuse sawâ pilnâ mehrâ. Bes ta pees apsubdseta ne preeksch ta noseeguma isbarischanas, neds pehz, ne arri pa ismekleschanas laiku un lamehr tas zeetumâ dschwojis, winna prahts tâ bijis samaishts, la nekahdu taunumu winnam newarretu peerehlnaht par pilnu; tampretti wiffas winna atbildes parahdiusehas, la winnam prahts un sapraschana wiffadi pilnigi. Arri tas jau parahda, la winsch arween pees pilna prahta bijis, un to jau flaidri warr redseht pees winna fataisichanahs us to negantu grehtu, la winsch pistoli pirzis, to lahdetu turrejis, la gipti apgahdajis un la trihs neddetas agral isdallijis sawas dumpigas pasluddinaschanas. La subdsiba, la Karakosows arri effoht peederreis pees fleppenas beedribas, pees ismekleschanas flaidri israhdi-jahs tâ, la winsch kahdas sapulzefchanas bijis, bet tur allasch kluffu zeetis un kad runnajas, tad ar mas wahrdeem sawu nobohmu isteizis. Tadeht ar diwi wibri no peeminnetas beedribas tad, kad tee dabuja sinnaht, la Karakosows pirmâ reisâ us Pehterburgu aisbrauzis, tuhlin bihjahs, la tas lailam nobohmajis Keiseru nokaut; tee tuhlin reisoja winnam pakat, to pahrrunnaja us Moskawa atpakat greestes un neatlaidahs, lamehr winsch teem apfoblija, la to negantu grehtu nedarrischohht wis. Tomehr sawu apfoblichanu pahrlahpdams, tas bes sawu beedru sinnas leeldeenahs neddetas widdâ ohtru reis' fleppeni us Pehterburgu aisreisoja un 4tâ April sawu negantibu padarrija. Schis fleplawa darbs irr til grehts

noseegums, la ir zaur to tablatu ismelleſchanu pahr tabm fleppenahm beedribahm — fo augſta teefa wehl ſtrahda, — nebuht newarr ne maſinaht, ne pawai-roht. Kad nu bes ta fleplawiba pilnigi peenahſta, tad ta fleppenu beedribu ismelleſchana pehz liſtumeem neſahda wiſſe neaiſtawe ſpreedumu isdoht pahr to walſts-launadarritaju Karakoſowu. Tadeht tad arri augſtaka kriminal-teefa fataiſijahs ſawu ſpreedumu isdoht pahr to apſubſeto. Schi teefa atradda, la pehz liſtumeem (§ 241. ſohda-liſtumös) „latra tauna un grehziga darrifchana prett augſta Keiſera dſihwibu, weſſelibu un gohdu un latra tihoſchanas, winnu no waldoſchana-kreſſla gahſt, winnam brihwibu woi augſtako warru atnemt, jeb to tillai pamaſinaht, jeb winnam tam ſwaiditam ar lahdu warras-darbu us mahktees — tam wainigajam atnemm wiſſas birgeru-teeſas un walkas un to paſuddina us nahwi.“ Kad nu Karakoſowa noſeegums bijis tahds, las pehz augſta ſwaidita Keiſera dſihwibas tihojis un la ſchahds noſeegums ſohdams ar to, la tam noſeedſejam atnemm wiſſas zilwezigas teeſas un walkas un paſchu noſohda ar nahwi un kad neſas naw peerahdams, las apſubſeta noſeegumu maſinatu, tad augſtaka kriminal-teefa noſpreeda: to ſewi par muiſchneeku noſauſdamu, bet kurra muiſchneeka gohds naw no waldidama ſenata apſtiprinahts, Dimitri Wladimirow Karakoſowu, 25 gaddus wezs, kad tam pa-preeſch wiſſas zilwezigas teeſas un walkas atnemtas, noſohdih ar nahwes-ſohdu zaur ſtrikki — karatawäs. Scha noſpreeduma iſto rakſtu tahs teeſas presidents un zitti beedri parakſtijufchi un filtehrs apleezinajis.

Pehterburgas awiſes wehl rakſta ta: 3ſchä September no rihta pullſt. 7 us Smolenskas platscha Karakoſowu noſohdija. Ap ſohda-plazzi wiſſaplahrt iſchetiſtuhriſki bij noſtahditi ſaldati no wiſſadahm regimentehm; arri tee augſtalee teeſu-ſungi bij atnahluſchi, kam pehz ſawa ammata waijadſeja të klaht buht. Noteſahſt tillä kahda zeeta kerrä atſchgarni us ſohda-platscha weſts. Pirms tas ſohda-weeta eeſtahjahs, tas ſtuhpſtija to no preeſtera winnam paſneegtu kruſtu. Tuhlin, kad ſpreedums bij nolafſihts, winna ſohdiba tillä isdarrita. Kamehr preeſteris Deewaluhgſchanu turreja, grehzineeks us zeteem nomettees ſewi ar kruſta-ſihmi apſihmojahs un ſwehtifchanu dabbujis, preeſtera rohlu ſtuhpſtija. Kad nu preeſteris no ſohda-weeta aſtahjahs, tad noteſatam ſwahrlus nowilla; lai gan tas bij bahls të lihſis, tomehr wehl ſanehmahs, pazehla ſawu galwu un nogluddinaja mattus; pirms tam ſtrikki ap kaſlu aplikka, tam aiſſehja azzis, ſaſehja rohlas lohpä, uswilla haltu uswalku pahr azzihm un wiſſu meſu. Par maj azzumirkleem tas bija nohſt. Puſſſtundu wehlat to lihki nowehma, eelikka melnä ſahrlä fo ar maſchu apſedſa un aiſwedda us Golodai fallu aprakt.

No Pehterburgas. 1mä September deenä tas Keiſera dampfluggis „Standart“ un dampfluggis

„Dlaf“ no Kronſtates aiſbrauja us Kopenhageni, augſta Krohna-mantineeka bruhſti prinzeſſi Dagmaru no Kopenhageneſ pahrweſt.

— Tee Amerikas ſubſitee wehſtneeki 3ſchä September us Kreewu-dampflugga „Kurik“ noturreja atwaddiſchanahs-brohkaſtu, fo admiralis Krabbe teem fataiſijis un pehz tam dewahs juhra us mahjahm braukt. — Kahdas deenas preeſch tam ſcheem paſcheem wehſtneekeem gohda-meelaſts bij fataiſihts Pehterburgä, Engliſchu klubbä, fur miniſteris firſts Gortſchakows teem preeſchä turreja leelu gareu runnu pahr to draudſibu, las taggad Kreewu un Amerikaneeſchu ſtarpä paleekoht jo deenas zeetaka un ſtipraka un parahdija, la abbahm tautahm zaur to til labhums ween warroht zeltees un t. pr. Scho runnu kahds Amerikas ſinnu rakſtitajs tai paſchä wakkara pa telegrafu laida us Ameriku un telegrafam aiſmakſa 7000 dollarus.

— Taggad gaiſchafas ſinnas warram doht pahr teem Kreewuſemmes wehſtneekeem, fo Bucharas Emirs bij pee ſewis eelizzis zeetumä un tadeht generalim Tſchernajewam bij ja-eet Bucharus apkaroht — pahr fo agral Mahjas weeſi jau laſſijam. Taggad tee wehſtneeki us brihwahm kahjahm atlaſti un mahjä pahrnahluſchi, iſtahaſta, të winneem tur zeetumä klahjees. Tee wehſtneeki bijuſchi Hofrahts Struwe, gwardu kapteins Gluchowski, leitnants Kolesnikow, kaſaku offizeeris Teraffimow un inſcheneru paſſawneeks Tatarinow. Tillä Bucharä bij aiſnahluſchi, Emirs tohs preeſchä laida un ar teem ſarunnajahs të, la tee warreja zerreht, drihs atkal atpaktat greetees. Bet drihs teem tillä pawehlehts, lai neatſtahjotees wairs no tahs mahjas, las teem par dſihwohli eerahdita; bet netikka ſazzihts, tadeht. Emirs pats bij grabmatu rakſtijis generakam Tſchernajewam, ſazzidams, la tohs wehſtneekus agral neatlaidiſchoht, tamehr winna wehſtneeki buhſchoht atpaktat nahluſchi no balta Zara (Kreewu Keiſera) un winnam patihkamu atbildi atneſſuſchi. Lihds 7to Februar wehſtneeki itt kluffi nobſihwoja tai mahjä un tad tillä aiſweſti us Samarkandu. Papreeſch teem atrapſija winnu eerohtſchus, bet tee winneem lihds buhdami kaſaki negribbeja ſchaj pawehleſchanai paſſauſiht, ſahla pretti turretees un daſchu prettineeku noſahwa. Të nu gan warreja ſlikti isdohtees tapehz, la Buchareeſchu taf bij dauds wairaf, ja wehl iſhtä laika wirſneeki kaſakus nebuhtu ſawaldijufchi. Bet pirms tee ſawus eerohtſchus atdewa, tee Emira miniſteram tillä ſwehrehſt, la winnu dſihwiba palikſchoht drohſcha un tad us teem ſanahluſcheem laudihm rinnaja, la lai tee, ja grihböht ſawas familijas un ſawas mahjas glahbt, neaiſteekoht winnu dſihwibu; jo kad tee winnus noſauſchoht, tad us balta Zara pawehleſchanu generalis Tſchernajews Bucharu un Samarkandu të iſpohſtiſchoht, la ne ſihmes napalikſchoht pahri un no ſchahs pilsſehtas afmincem teem noſanteem peeminnas-ſihmes zehſchoht. Lihds 1mo Mai ſehce wehſtneeki palikka zeetumä un 15tä Mai, pehz tahs

kaufchanahs pee Irđjaras, Emirš dirvus atlaida, lai tee lubdsoht, ka generalis Tschernajewš no Sir-Darjas kreifas puffes krašteem aiseetu. Pehžak tad arri tohs zittus atlaida.

Wehl no Pehterburgas. 2trā Septembara deenā Alekſander-Newski klosteri paglabajufchi to zitt'reiſeju Wilnas general-gubernatoru, leelo karrakungu grahfu Murawjewu. Pats angstais Kungs un Keisers, Leelfirsts Krohna-mantineeks, Leelfirsts Wladimirš, Oldenburgas prinziš, Meklenburgas erzogs un dauds zitti augsti kungi bij us schahm behrehm. Pehdigās deenās wehl wiensch bij aisbrauzis us sawu muifschu Peleskawas gubernija; 28tās August deenas waffarā tas ſweifs bij nolizzees gulleht un ohtrā rihtā to atradda nomirufschu pee sawa rafftagalda fehſchoht. Wiensch bij nodohmajis tai deenā atpaktat braukt us Pehterburgu, bet bij nu aisbrauzis us sawu muifschigu tehwuſemmi. Augstais Keisers wehl to tam bij ſuhtijis, to leelato Kreeruwemmes gohdafihmi, Andreja ordeni, bet ta wehl bij zellā, kad grahfs nominira, to wiensch wairs nedabbuja redseht un fanemt.

— 17tā August, tai deenā pehz krohneschanas deenas Pehterburdsneekem atkal jauni precki bijufchi, jo tad us to plazzi pee woffaras dahra, pee pafcheem widdejeem wahrteem likufchi grunts-afmini tai baſnijai, to buhwes par peemianu tam notikkumam, ka Deews Keiseru ſchehligi glahbis no ſlep-kawa-nahwes. Wiš aptahrt bijufchas ſkattifchanas weetas eetaifitas, kas isihretas par dahrgu naudu, prohti, no 30 kap. libš 6 rubteem par weetu preeksch weena zilweta. Baſnizu buhweschoht ſkaiſtu no pel-leſeem afmineem un paſchā preekschā buhweschoht laſfami tee rakſti: „Neaiſteez mannu Swaiditu.“

No Illuſtes. Tai nakti no 17ta us 18tu August ap pulkſten 12 Illuſtes eedſihwotaji no meega tiffa iſtrauzeti zaur ugguns-grehlu. Leezineeki iſfalka, ka ugguns effoht iſzehlees kahdā ſeena-ſchluhni, kur laſaki mita un tad pee ſupra wehja ittin ahtri iſplattijees. Pa puſſitundas laifu jau 40 ehlas ſtahweja leefmās. Pehžak wehifch noſtahjahs un til tad Illuſtes eedſihwotajeem un winnu palihgā atnahkuſcheem kaimineem iſdewahs ugguni ſawaldiht. Pawiffam nodegga 14 diſhwojamas un 26 zittas ehlas, kas wiſſas pa leelalai dalkai ar ſcha gadda druwu-angteem un ſeenu bij pilditas un zaur to leela dalka zilwetu neween bes pajumta, bet arri bes patikkas palikkufe. Stahde pawiffam effoht 31,000 rubtus leela. No krohna ehlahm tiffai paſtes-nams node-dſis. Gan tuhlin turpat Illuſte komiteja ſadewahs kohpā, pahr teem truhlumā krittufcheem gabdaht, bet to tas dauds libdſehs, ja arri no zittahm puffehm miſleſtibas dahwanas nepeenahs!

Ahrſemmes ſinas.

No Wahzſemmes. Pruhſchu Lehniam un miſteram Biſmarkam taggad leela galwas-grohſifchana ar tahm Wahzſemmes walſtehm, to grihb dabbuht ſawā jaunā beedrihā. Prettineezes ſpahr-

dahs ar lahjahm un rohlahm pretti, wehl negribbedamas padohtees, bet to tas tahm dauds libdſehs! 18 walſtes jau paraſtijufchahs jaunās beedribas kontraktei, kur tahs ſawā ſtarpā apnehmuſchahs kohpā wiſſeem ahrigeem eenaidneekem pretti turretees, kadekt tad wiſſu walſtu karrakungu ſtahweſchoht ſemm Pruhſchu wirſwaldiſchanas. Beedribai ſawa parlamentes teefa buhs buht, kas pahr wiſſu beedribu buhs noſpreest un t. pr. Ta taggad zelta norunnafchana tiffai us weenu gaddu paſtahw, kamehr wiſſu walſtu weetneeki ſa-ees kohpā un iſtus beedribas likkumus zels. Pahr wiſſu to jauno buhſchanu ſtahsta awiſſes dauds leetas, kas mums maſ to derr.

No Berlines. Nahloſchās deenās no turrenes gan pee mums jau pahrnahs tahs ſinnas, ka Berlineefchi usnehmuſchi ſawus pahrnahdamus karrakungu; taggad wehl til laſſam pahr to leeliſku ſataiſſchanohs us to gohdu, to noturreſchoht, pehz muhfu kalendera 8tā un 9tā September. Likſchoht tad dauds gohda-ſihmes iſballitas ſtarp uswarretajeem. Bittur wiſſur pilſſehtās, kur karrakungu jau zauri gabjuſchi, teem leels gohds parahdihts un leelas gawileſchanas bijufchas.

No Spanijas rakſta, ka Franzuſchu un Englandeefchu waldiſchanas usnehmuſchahs atkal buht par meera-ſpreedejeem ſtarp Spaneeſchu ſemmi un tahm Amerikas brihwalſtehm Peru un Tſchile — kas wehl arween ſawā ſtarpā kildejahs. Spaneeſchu waldiſchana jau labbu padohmu effoht peenehmuſe un warroht zerreht, ka Limaš un Santiago pilſſehtās. ar winnu padohms derreſchoht. Lai Deews to dohd!

No Turku walſtes. Rā taggad iſrahdahs, tad Turku walſts atkal wiſſas mallās teel ſatrihzi-nata un neween ſultans ais baileym ſawu bahrdou brauka, bet wiſſas zittas Eiropas waldiſchanas azgis jo plaſchat atwerre un ſahl us turreni ſkattitees, tā us tahdu weetu, kas tuhwa pee zittu waldiſchanu rohbeſchahm un kur tadeht ir zitteem warr gadditees gruhis, nepatihlams darbs. Pee ſcha nemeera, kas taggad iſzettahs, Turku waldiſchana patte ween wainiga, tadeht, ka negribb woi neſpehji ſawaldiht ſawus Muameda tizzigus pawalſtneekus, kas to par nekahdu grehlu neturra, pehz ſawa wezza paganifka eeradduma kriſtiteem pawalſtneekem pahri darriht un tohs wiſſadā wiſſe waijah. Lai gan pee meera-derreſchanas notaiſhts, ka kriſtiteem zilwekeem buhs tas pats gohds, tahs paſchas teefas un tas pats patwehrušs buht Turku walſte, tā Turkeem paſcheem, tomehr — tā nu warr ſunneem to wehleht! — Kandias eedſihwotaji us zittu Eiropas waldiſchanu weetneekem winnā ſemmi laidufchi iſflaidrodamu ſinnu, kas iſrahda, kadekt winni us dumpi ſazehluſchees. De winni fakka, ka newarroht wairs pazeest to beſkaunigu wiltibu, pahribu un warras-darbus, to Turku teefas ar winneem darroht. Winni zittu nelo wairs neſpehjoht darriht, ka ar eerohſcheem rohla warras-

darbeem pretti turretees, fawu gohdu, dshwibu un labbumu aisstahweht. Tadeht winnu peeklahjums effoht, scho leetu zittahm waldischanahm sinnamu darriht un peerahdih, kahda netaisniba winneem no Turkeem zeeschama. Bet kad winnai neta ne-eespehjoht fawu parahdischanu pee sultana us Konstantinopeli aishubtiht, tad winnai to nosubtijuschichi us Greeku-semmi, lai winnu awises to issluddina. Winni taggad apbrunnoschues, ar sawahm seewahm un behrneem esfoht eebehguschichi kalnu meetas, fur gribboht nogaidih, kamehr winnu aisstahwetajas zittas Giropas waldischanas pahr winnu liltent nospreedischoht. Turflaht tee nu peerahda, kahdas 5 winnu basnizas Turku karra-wihri besdeewigi sagahnijuschichi un pohstijuschichi un bes tam wehl meerigus, neapbrunnosus zilwekus mohzijuschichi un par frohpleem padarrijuschichi, ka schee netahwuschies peespeest sawus wahrduus parastihht tahda grabmata, fur tee buhtu apleezinajuschichi, ka mums wisseem itt netas ne-esshoht fo subdseht pahr Turkeem. Tahdas un wehl daschadas subdibas kristitee pahr Turkeem subd; un la wehl tablak dshrd, tad wiss tas naw wis melli. So kad kristitee wiffi Kandias-falla fazehlusches kahjas, tad Turki ar sawahm familijahm behgoht us to apzeetinatedu pilssehtu Harallion. Sichi pilssehta nu effoht til warren pilna, ka ruhmes peetrubstohht un Turku gubernators wiffahm kristigahm familijahm pawehlejis no turrenes aiseet, fur pascheem tibf. Dshschus dhennoht tohs no sawahm paschahm mahjahm abra un ar warru teem to nonemmohht Turki. Turku saldati strahdajohht la eenaidneeku semme: dahrsus un wihna-stahdijumus isposhstohht, oliwu meschus aishedsinoht, basnijahm un flobstereem selta traufus islaupohht, fwehtu hildes sapohstohht un fwehtas weetas apgahnoht us lohpihtu wihst. Lai nu gan preesteri un biskapi pahr to subdsotees pee Turku waldischanas, tomehr nelo nepalihdschoht. Kandias-falla gan libd schim wehl ne-esshoht affinis pluhduschas, lai gan kahdi 30,000 Kandeeshi effoht apbrunnosuschies un teem arween peenahloht palihgi no Greeku-semmes klahht. Sultans gan gribboht fo teem atlaist no teesahm un zits Pascha jau apnehmees, eet winnus apmeerinaht, bet tas wehl nelo nelihdseschchoht, jo Kandeeshi wairs negribboht semm Turku waldischanas palikt. Tad wehl sultans fawu zerribu leelohht us to, ka drihs peenahschchoht tas laiks, kad falleneekeem wajadsechoht fawu dahrsu- un kohlu-auglus fanemt, zaur fo tee tad dumpja dohmas atmettischchoht; bet arri ar to winsch ditti peewillotees. Kandeeshi ne pahr kahdu skahdi nebehdajohht, kad tee weenreis' apnehmuschies fo isdarriht. Kad nu neween Kandias-falla, bet arri zittas Turku walsts dalkas, fur wairal kristiti dshwo, dumpis ruhgst, tad drihs warr notilt lauschanahs leeliskam. Epirus-falla laudis plehfigahm Turku teesahm jau zittadi pretti turrejusches. 3000 wihri Turku spehkan uskrittuschichi, teem 11 nokahwuschichi un 150 eewainosuschichi. Ar scho ee-

fahsumu nepeeteekoht, bet dumpis augoht leelumä un jau 1500 wihri atkal no jauna dumpineekeem peebedrosuschies. Franzuschi un Englandes subitee ministeri Konstantinopel sultanam padohmu dewuschichi, lai nestrahdajohht pa karsti, ka dumpis nefazekotees usreis' wiffas mallas. Teiz, ka Franzuschi sultanam arr' tahdu padohmu dewuschichi, lai kristitu lauschu dalka kristitu prinzi eeleeoht par pahrwaldineeku; bet sultans ar to ne-esshoht meerä, eedohmadams, ka tee us tahdu wihst itt weegli pawiffam warroht atrist no winna walsts. — Arri no wezzahs Jubdu-semmes nahluschas sinnas, ka Druseeschichi ar isdshiteem Bedu-ihneem effoht fabeedrosuschies un Turku karra-wihrus sakahwuschichi, ta, ka Turkeem 30 krittuschichi. Druseeschu wirfneeks Ismail Atraks, Libanus kalnam uskrittis ar laupischichu un tur nokahwis 15 Maronitus. Tahda wahja-irr Turku waldischana us to, sawa walste meeru un drohschibu pasargahht; bet muddiga us to, sawus pawalstneekus, kam zittadt tizziba, plehst un wajahht. Woi tad weenreis' nebuhtu laiks, ka kristigas waldischanas winnai no teefas mahzitu gohdu prast!

No Amerikas. Pahr Amerikas' fabeedrotahm walstehm taggad masal sinnas lassam Mahjas weefi. So fo tad arr' warr stahstihht, kad tee paschi wehl arween leela darba un strihdä pahr fawu jaunu eerikteschichu. Ka jau taggad gandrihs katrai semmei wissmasal ir diwas partejas, kas katra sawadi wiffu gribb eetaisihht, ta arri Amerikai. Tur weena parteja tahda, kas wiffu buhschichu un eetaisichichu libd pamateem gribb noahrdihht un wiffu par jaunu zelt un eetaisihht un ohtra parteja atkal tahda, kas wiffu to paschu wezzu walsts eetaisichichu gribb paturreht un to ween atmett, kas wairs nederr. Pee schahs ohtras partejas arri pats presidents Dschonsons turrahhs. Warr nu gan saprast, la schahs partejas pa kongressi strihdahs un plehschahs un tal neteek nelahda galla, tadeht, ka katra pastahw pee sawa padohma. Lai nu tal weenreis' tiltu pee galla-mehrta un lai warretu strihdim rohbeschas list, tad nesenn us presidenta padohmu ta parteja, pee ka presidents peederr, ihpaschu sapulzeschichonohs turreja Fihladelshias pilssehta, us turren no wiffahm 34 Amerikas fabeedrotahm walsts dalkahm weetneeki, kahdi 1500 pawiffam, bet kas wiffi tahdi, kas peederr pee tahs ohtras partejas un kas us presidenta puffi stahw. Starp scheem wihreem effoht no wiffadahm mahzichahm lauschu kabrtahm laudis. Tur effoht wihri, kas karrosuschichi prett Seemetneekeem un atkal kas karrosuschies ar Seemetneekeem; kahdi 45 general, gan no Deenwidd'neekeem gan Seemetneekeem, augstu teesu-kungi un wisswiffadi, tahdi, kas pa gaddu millioneem dollarus eenemm, gan arri tahdi, kam ne zekka-naudas ne-esshoht un kas pilssehtneekeem no schehlastibas ja-usturr. Tiltai presidente Dschonsons pats newarroht pee sapulzeschichanas klahht buht; bet tas apfobljees ar fawu warru winnus

aistahweht un tohs, kam kahdas walsts weetas, speest tai partejai peekristi, jeb tohs no amnata atlaist. Winsch wiffa semme karr-wirfneelus pee laifa eezehlis no sawas partejas ween un ohtras partejas generalus wiffus atlaidis; tadeht arri drohschs, la wiina partejai wirsrohka. — Ta tad nu tahtakas sinnas stahsta, la schahs jaunus sapulzeshanas beedri, no wiffadahm kahrtahm lohpa, itt brahligi farunnajotees un preezigi gamilejoht pahr to, la wiinu partejai uswarreshana. Tee wihri, kas nesenn brachtu karrä lä nahwigi eenaidneeki weens prett ohtru zibnijuschees, të eijoht aplahrt rohläs sakehruschees. Wiffu walstu karrögu wihzinajotees weens zaur ohtiu un Seemelneeki Deenwidd'neekem un schee atkal winneem usdseedohht katreem patihkamas tautas-dseefmas. Bajcha Deenwidd'neeku presidenta Dahwa schwageris effoht pullä; bet tahdi, kam zittads prahts, neweens të pullä ne-effoht usnemts. Schee sapulzet wihri sawu darbu jau effoht beiguschu un famos nospreedumus protololä farakstitus nodewuschu presidentam, kas leelä preekä pahr to preezajees un teizis, la schi faeschana un spreedumi effoht wairal wehrts, ne lä wiffas agrakas darrishanas, kas us schahdu wihfi notikluschas. Schinni protololä stary zittahm punktehm bij farakstihis, pirmä kahrtä, la wiini wiffi Deewam no firds par to pateizoht, la karschs beidsees un meers atkal pahrnahzis wiinu grubti peemelletä semme; tad falka, sabeedrotu walstu gruntslikkumi effoht tee augstakee semmes likkumi, kam to fewischku walstu ihpashu likkumi nelahdä leetä newarroht pretti buht; neweenai walstei ne-effoht ta warka, no schahs walstu beedribas atschirtees, ta beedriba paleefoht muhschiga. Wehrgoschana paleefoht us muhschibu nozelta un aisleegta un Deenwidd'neeku walstes ne gribboht neds wehlejotees to jeb kad atkal sawas semmes eetaisihit; atswabbinattem wehrgoem wiffas beedribas walstes effoht tahs paschas teefas pahr fewi un pahr sawahm mantahm, kahdas tur wisseem zitteem zilwekem; la katram waijagohht us to dshitees, sawu walstu un tautas gohdu ustur-reht un pasargahht bes kahdas wainas; teem peenah-lotees teem semmes un juhreas-karra-spehkeem pehz pabeigta karrä wiinu publiu atlibdsinahrt pehz ihstas teefas un taifnibas un to krittuschu saldatu at-raifnes un bahrius apgahdahrt us labbako wihfi; sawam presidentam Andrejew Dschonson, kas pastahwigi turrejees pee semmes-likkumeem un dsinnees pehz ta, kas wiffai semmei par labbu un nebehdajis par waijashanahm un grubtibahm, — tam schee arween un no wiffa spehta palihdseschohht pee wiina grubta amnata. — Tad wehl stahw lassamas arri tahdas sinna: Presidents Merz mehnesi generalam Grangerim zjis reisohht pa Deenwidd'neeku walstehm un kluffinam isklauisihit, kahdas dohmas un kahdu prahthu tur pehz pabeigta karrä tee laudis turroht pahr wiffu to walsts buhschannu. Tas nu pahrnahzis, effoht isteizis, la tas neatraddis ne pehdas no eenaida us

Seemelneekem, bet tee wiffi turroht labbu prahthu ween us Seemelneekem un wiinu papihra naudu wiffur peenemmoht. Wiff tas, la tee beedrojotees lohpa us jaunu eenaidu, effoht melli un tahs beedribas, lo nesinnahrtneeki turroht par kaunahm, effoht tillai tahdas, kas nemmotees gahdahrt pahr krittuschu karrä-wihru atstahkeem peederrigeem, jeb pahr teem, kas zaur to karru truhlumä un nabbadsiba krittuschu. Winsch effoht tur aplahrt reisojis lä nepassihstams wihrs un tadeht gan neweens ne-effoht atrahwees wiinam ihstu taifnibu teikt. Wiffas tahs isdaudsinaschanas, la brikwaislee wehrgi teefoht spihdsinat un teem wiffur pahri darroht, effoht naidigu zilweku wallodas ween, kas gan warrbuht retti tur noteefoht; täpat tur arri neweens zilwels wairs neschehlojotees pehz tahs wezzas wehrgu buhschanas un newehlejohtes, la ta atkal no jauna tiltu eewesta. Schahdas sinnas nu labbas gan un pehz tahm warretu fazzihit, la Amerika nu gluschi meeriga un tä lä waijaga; bet wehl nahl zittas sinnas arri, kas atkal sawadi runna. Ta tad lassam, lo Richmondas awises stahsta; Wiini runnajoht pretti tai notaischana, kas nupat norunnata un norakstita Zihladelstia, wiini ar to ne-effoht wis weenä prahtä. Lai kam schee gan eefchoht Seemelneeku saldakeem paldees fazzihit, la tee wiinu deklus noschahwuschu un schohs paschus ispohtijuschu! Wiff tas nospreedums Zihladelstia effoht wiltiba ween un ar to gribboht preesch pasaules aissegt to nemeeru, kas Deenwidd'neeku walstes ruhgstohht. Wiff tas nelo newarroht isdarriht, neds pahrlabboht. Tillai weena leeta effoht, kas warr buht pee meera un weenä prahtä sawestu un ta effoht tä: la tohs Neegerus pawiffam isdelbetu, woi no turrenes isdsihitu. Kä warroht meers buht, kad nemeera awohht täpat paleefoht lä hijis un t. pr. Ta nu redsams, la Deenwidd'neekös wehl dauds, kas sawu kaku negribb lohziht semm likkumeem — lai gan tas teem mas warrehs lihdschit. Tad wehl zittas sinnas stahsta, la ar to brikw-atlaistu wehrgu teefahm un brikwibahm arri ne-eijoht lä waijaga. Deenwidd'neeki eetaisijuschu kantonus, tur teem Neegereem, kas darbu melle, jameldahs un no kurrenes wiini teef faderreti pee tahda woi tahda lunga us til un til ilgu laiku. Diwi generali bij isfuhtiti tohs kantonus pahraudsihit un schee pahrnahldami, presidentam atneffuschu schahdu sinnu: Neegeru buhschana no teem kantoreem walbita nelä ne-effoht labbaka pahr to wezzu wehrgoschannu. Tahdä wihse deenestu faderreht, lä tee kantori to eetaisijuschu, effoht flaidri ta patte wehrgoschana ween, tillai zittadi nosaukta. Woi ta kahda staryiba Neegerim, woi winsch par 5 dollareem jeb par 5000 30 fungeem, katram us 1 gaddu jeb weenam pascham us 30 gaddeem teef pahrdohht? Ta irr un paleel peespeesta kalposchana un Linkolna atswabbinaschanas bauflis të irr isnihzinahht. Kad brikwais Neegeris no ta darba atstahjahs un melle

jittu, kur wairaf warr pelniht, kad to kà wasanlu fanemm zeet' un kèhdès eeflehgtu pee darba speesch. Ja tas no darba aiseet kahdu draugu apmekleht, tad tas tuhlin irr noseegums un wianam to waijaga atlihdsinahht ar 50 dollareem. Ja wiansch leedsahs strahdabt, tad kantora polizeja to fanemm zeet' un par maj dollareem tuwalajam senturrim pahrdohd. Kad baltais zilweks sawu faderreschanu pahrsahpi, tad tam til ta stabde ja-atlihdina, kapehz tad mellajam newarr buht tahda patte teefa? Brihw-laihtam Neegerim zitta naw ko pahrdohht, ka til saws spehls un tam waijadseja brihw buht, to pahrdohht til dahrgi, kà tas warr. Zitti, kas nestahw kantoru siana, pelnoht 3 ir 4 reis' wairaf un senturri tahdus jo mihkal' pee darba nemmoht. — Tà tab wehl daschi gaddi pa-ees, kamehr Amerikas brihw-walstes ihsti nogruntesees. — Pahz zitt'reiseju wehrgu-walstu presidenti Dschefferson Dahwi stabsta, ka tas paleekoht arween neweffelaks un ka to us apgalwofchanu buhschoht palaiht wakkà.

No Meksikas. Pahz scho Amerikas walsti awises taggad papilnam ween runna un stabsta, ka tai jaunai keisera walstibai laikam drihs buhschoht gals. Keisers Maksimilians bij Montamoras ohstu, kur Suaristi taggad walda, nosazzijis par apsehdu, kur nelahdeem fuggeem wairs naw brihw isbraukt, nehs eebraukt. Seemel-Amerikas presidents Dschonson's to aisleegfchanu attal nosazzijis par neeku un nepeenemmanu, ko sweschineeks uslizzis un teizis, ka lai kuggi drohschi ween til tur brauzohht winna flotte tohs aisfargaschoht. Tur klacht tas wehl teizis, ka schinni paschà gaddà wehl Meksika palikschohht no swescheem pawehletajeem tibra. Brihnum's gan arr', ja teefa, kà stabsta, ka Maksimiliana karrapulkeem wairs ne-effohht nelahdas laimes. Franzuschu karrapulki wehl tee tizzigakee, bet Meksikaneechi pa wesseleem pulkeem no keisera attrihtohht un aiseijohht pee Suarez pulkeem. Wiffas seemela-puffes ohstas pilssehtas jau effohht scheem rohtà, til Werakruze ween wehl ne. Tompito stipra ohsta arr' winneem padewusehs un tur attal dauds Franzuschi gallu dabbujuschi. Lihds pat paschu Meksikas galwas-pilssehtu jau steepotees Suarez warra. Ko tad nu Maksimiliana warra wairs warr derreht tahdà semmè, kur jau paschà walstè un pa tahs ahripuffi wifsaplahrt tam eenaidneeki ween! Oktobera mehnefi pirmee Franzuschu karrapulki eeschoht no turrenes prohjam un no scha laika ditti bihstotees tee Franzuschi, kas tur nomettuschees us dsihwi, labbi sinadami, ka winneem tad nelahds meers nehuhs. — Arri Franzuschu keiseram to wiffu dsirdohht un redsoht leelas behdas, jo us winna wahrda brihnum dauds Franzuschu naudas — kahdi 250 millioni franku — tur istehretas jauno keisera walsti ectaisohht un karraspehtu usturroht. Tadeht nu ar taggadeju Meksikas waldischanu 30tà Juli deenà norunnajis, kahdà wihsè to leelu parradu dabbuht

atpaffat. Pehz schahs norunnas un kontrattes Meksikas waldischana apnehmusehs parradus lihdsinahht no multas eenahlfchanahm tà, ka Franzuscheem peederreschoht pufse no wiffas tahs multas, kas no juhreas-andeles atlezz. Scho naudu eenemschoht tur no Franzuschu waldischanas paschas us to eezelti usraugi. Keisers zerre, ka ta kontratte buhschoht ja-peepilda arri tai waldischanai, kas pehz Maksimiliana nahlfchoht. Warr nu gan buht, ka ta kà darrihs, bet warr arr buht, ka tà nedarrihs wis — ko tad? Nu, tad lai schkippele maffa; jo newarrehs, tad newarrehs wairs eedohmatees, parradu deht attal no jauna eet Meksikai wirfti ar karru.

Telegrafa sinna.

No Berlines. Kad Italiai wehl nekà neisdohdabs ar Ghschtreikeem faderreht, tad taggad Franzuschu un Pruschu waldischanas usmettuschehs teem par falihdsinatajeem. Nedsch, kà isdohsees. — No Turku walstes nahlfuse tahda sinna, ka Kandias-falla pee Kaneas pilssehtas kristiti eedsihwotaji ar Turku karrawihreem kahwuschees. Turku karrawihri effohht uswarrejuschi.

No Kalugas. Augsta Keisera krohneschanasdeenà wezzais Kaukasus walbineeks Schamuls lihds ar saweem dehleem Keiseram un Krohna-mantineekam swehreja ustizzibas swehrestibu; gubernators, muijschneeki, marschallis un weens Smans (Muamedaneeschu preesteris) bija tè klacht pee swehreschanas. Schamils zaur rafsteem augsto Keiseru bij luhdsis, lai winnam nowehloht palikt pa Kreewu pawalstneeku.

No Konstantinopeles. Egiptes wizekehniensch darbojahs sultanu pahrrunnahht, lai winnam atdohdohht Kandias-fallu; wiansch tam par to pirmà gaddà malfaschoht 80,000 mahrzina sterliu un tad pa 15 goddeem ilgaddà wairaf. — Us Kandiu ar fuggeem taf teef suhtiti leeli karrapulki. — Tas Pohu-dumpineeka general's Langewiz irr tè atreisojis. — No Athenes daudsina tahdu sinna, ka Englandes padohms effohht tahds, lai Kandias-fallu sawee-noht ar Greeku-semmi, — pahz to Greeki ditti preezajotees. Bet nesinn', woi tas wehl teefa. — Stabsta, ka Kandeeschi ar Turku karrapulkeem jau effohht kahwuschees un Turki tilkuschi uswarreti.

Grammatu sinna.

W i d s e m m e s

wezza un jauna

R a i k a g r a h m a t o

us 1867tu gaddu

irr dabbujama ne-eeseta par 100 gabb. 6 rut. un eeseta gabbalà 10 kap. manà driktu-namimà pee Bekera basnigas, kà arri manà grammatu-bohdè pee schablu-pahrteem.

Ernst Plates.

Gludinafchanas.

Kad tas pee Skujenes pils-muischas Zehsu kreise peeratstihst un Rankas muischa J. = Weebalgas draudse un Zehsu kreise us passi dshwodams Aleksander Brefs irr ar daukseem parradneeks palizzis, sun us atmakfashanu nezihfchahs, — tad irr Rankas walststeefa wiinna peenastumu usralstijuse — un usfanz tohs ar kurreem Aleksander Brefs, ka arri turri Aleksander Brefsam to parrada, libds Imo November f. g. ar sawahm prassifchanahm pee Rankas walststeefas usdohtees, jeb libds tam laikam islihdstnatees; ja tas nenoteel, tad Rankas walststeefa to isdarris vebz listumeem, un wehslak neweenu wairs nepeekems.

Rankas walststeefa 2tra Sept. 1866.
N. 84. Preekschfehdetais J. Kusche,
Rakstatais B. Tirra.

Ranni „Gaischi walkari“ pilsfehntee-
feem Plates kunga grabmatu-bohde no-
itti. **Braunschweig.**

Par wehra lifschannu.

Wisseem muhsu draugeem sinnamu dar-
ram, la Anilin-pehrwes preeksch rohshu-
farfana, fillgana un slla pehrweschanas,
tikpat labbas ka arween, par 20 prozen-
tehm lehtakas paliskufchahs. Pee mums
arween arri irr dabbujams koschinella sal-
we un koschinelle pehrwe, preeksch pellehka,
bruhna, slla, salka un dsetena pehrwe-
fchanas. Labbakahs sehwellkohzinus pah-
dohdam 6 rub. par lasti.

A. u. W. Wetterich,
pehrwju- un apteekera prezzu-bohde pee
Pehtera basnizas, Minz-eela N. 2.

Wisseem saweem draugeem un pasihsta-
meem to sinnamu darru, ka es taggad
Walmeer e sawu linnu- un linnu-sehllu-
andeli esmu eetaifijis, Krauses kunga
mahja, tai eebrakfchanas-weeta, to sawz
par Abholinu, patte pirma mahja us leelo
eelu, tad brauz no Walmeer-muischas
pufses eelsch pilsfehntas pa kreiso rohku.

J. Buscher.

Muischa tohp pahrdohda

woi us ilgaku laiku us renti isdohda
Witebskas gubernija, 9 juhdsu fahlumä
no Dinaburgas un no Zehlabstattes, un
ne tahli no Rihgas un no Pehterburgas
dshsu-zekka. Vebz ismebrifchanas fchai
muischai irr 273 puhru-weetas arramas
semmes, 81 puhru-weetas plawu un 336
puhruweetas mescha. Tai muischai paschai
irr labbas jaunus ehkas. Pee tahs pa-
fchas wehl peederr 3 mahjas; kas taggad
us renti irr isdohdas, fur arri kalpus warr
eelikt un kas arridjan ihpafchi irr pah-
dohdamas. Slaidrakas sinnas par to is-
dohs Sezzes mahjitajs **Wagner.**

Adresse: Pastor Wagner zu Sezzen pr.
Friedrichstadt.

A. Th. Thies**Englischu magasinä**

kalku- un walles-eelu fuhri, R. Schweinfurta nammä,
warr dabbuht leela un masä pullä
lohpu-, sirgu- un strengu-lehdes, ka arri rattinu-
dselses.

Jauna bohde.

Saweem mihteem draugeem un pasihstameem
sinnamu darru, ka pats us sawu rohku esmu ee-
taifijis apteekera-prezzu un pehrwju bohdi,
fur apsholu turreht wisfulabbakahs prezzes par leh-
tako tirgu.

Adolf Wetterich,

(zittureif' Frey.)

Sünder-eela N. 16, Luzzawu mahja, Rihgä.

Deenestneeku kantoris „Ekspress“

un

peemeldeschanas-kantoris.

Rihgä, leela smilshu-eela N. 9.

Lai wisseem tahdeem zilwekeem, kam weetu waijaga, warretu pa-
lihdseht, ka tee ahtri labbas kungus atrohde, irr tepat peemineta
weeta eetaifihst „peemeldeschanas kantoris.“

Tadeht lai wissi, kas **Kutscheru, sullainu, Lehkschu un.**
istab'meitu weetas melle, drihs te peemeldahs un tee tad drihs
tikis maife.

Lai nebuhtu dands jatirda un jarunna, tad tik katram waijag
parahdiht sawu passi un leezibas-rakstu no pehdejeem deenesta kun-
geem. Tahdeem, kas wehl naw deenejuschi, japeenes kahda parah-
dischana no sawas walst- jeb pagasta-teefas, jeb no pasihstameem
zilwekeem.

Par wissu to isdarrifchanu, kas te flahst, katram weetas mekleta-
jam tiklai 25 kap. f. jamakfa.

Zaur scheem raksteem teel sinnam
darris, ka sem Raunas pils-muischas Lai-
win mahja kallejs Appin usnemahs strab-
dant wiffadas dreijajamus dselses-darbus,
kas meldereem un maschinahm waijadfags.

Par wehra lifschannu.

Ittin labds jaunus pruffatu- un tarkanu-
pulweris irr dabbujams Rihgä pee

A. u. W. Wetterich,
blakam Pehtera basnizas
Minz-eela Nr. 2.

Masa mahja us Katrihn-dambja, Lee-
pu-eela N. 4 libds ar faknu-dahru irr
pahrdohdama. Klakatalas sinnas turpat
1 dabbuhs pee atraitnes **Kilowski.**

Robert Zaffsch un Co.**wihna pagraba**

netahst no rahtuscha, sem Zaffsch pulstenn-
bohdes,

warr dabbuht wiffadas sortes wihna, ittin
labba, tapat buddelēs ka arri enkurds, par
lehtako tirgu.

Weena labba laiwa no 34 lasteem irr
ar wiffahm leetahm pahrdohdama; ap-
prassams pahrdaugawa blakam Kreemu
basnizai, tai mahja N. 38.

Weens sirgs irr pahrdohdamas, „Oh-
solina“ mahjas-weeta, Pehterburgas Ubr-
rihgä, kalku-eela Nr. 23 pee **Krehflina.**

Rihds 9. September pee Rihgas atnaktufchi 1884 kuggi un aisgahjuschi 1734 kuggi.

Abildedams redaktehs A. Lettan.

Drillehts pee Ernst Plates, Rihgä.

No zensures atwehlehts.

Rihgä, 9. September 1866.